

1. Jaký druh soudní ochrany mám ve vaší zemi, stanu-li se obětí porušování lidských práv v souvislosti s podnikáním? Zahmuje tato ochrana odškodnění?**a. Občanské právo**

Každý, kdo se domnívá, že jeho práva byla porušena jednáním německého podniku, může na tento podnik podat žalobu německým civilním soudům. Příslušným soudem je v zásadě soud, v jehož soudním obvodu má žalovaný podnik sídlo. Sídlem podniku je sídlo určené v jeho stanovách, místo, kde se nachází jeho ústředí, nebo hlavní místo podnikání. Tato mezinárodní příslušnost německých soudů je odvozena od nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění) (nařízení Brusel I). Další informace o tomto nařízení jsou k dispozici [zde](#).

Pokud se sídlo žalovaného podniku nenachází v Evropské unii nebo ve smluvním státě Luganské úmluvy ze dne 30. října 2007 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, může mezinárodní příslušnost německých soudů vyplývat z německých předpisů týkajících se občanskoprávního řízení, zejména občanského soudního řádu (*Zivilprozessordnung*, dále jen „OSŘ“). Například podle § 32 OSŘ lze věc postoupit německému soudu, pokud byl civilní delikt spáchán alespoň částečně v Německu. Má se za to, že ke spáchání činu došlo v místě, kde jednala osoba, jež škodu způsobila (*Handlungsort*), i v místě, kde došlo k porušení zákonem chráněného práva poškozené osoby (*Erfolgsort*).

Tato příslušnost se použije i v případě žalob podaných osobami, které nejsou občany EU a nežijí v Evropské unii.

Rozhodný vnitrostátní právní řád pro nároky plynoucí z civilních deliktů určuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (nařízení Řím II). Toto nařízení stanoví, že obvykle je rozhodným právem právo země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla k vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo kterých zemích se projeví nepřímé následky této skutečnosti (čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II). Další informace o rozhodném právu jsou k dispozici [zde](#).

Německý občanský soudní řád obsahuje nástroje, které umožňují, aby byly žaloby podané různými žalobci projednány společně, například společenství v rozepři (*Streitgenossenschaft*) (viz § 59 a násl. OSŘ). Podle § 59 OSŘ může několik osob žalovat nebo být žalováno společně, pokud ve vztahu k předmětu sporu utvoří jeden právní subjekt nebo pokud mají právo či povinnost zakládající se na stejném skutkovém nebo právním základě.

V roce 2018 zavedlo Německo hromadnou žalobu (*Musterfeststellungsklage*) pro případy, kdy jednání určitého podniku porušilo práva vysokého počtu spotřebitelů. Za určitých podmínek mohou zvláště oprávněná sdružení na ochranu spotřebitele podat hromadnou žalobu za účelem vydání soudního rozhodnutí ohledně hlavních faktických a právních otázek, na nichž se zakládají nároky všech spotřebitelů. Podání hromadné žaloby zabraňuje promlčení jednotlivých nároků spotřebitelů zapsaných v registru žalob (spotřebitelé proto mohou počkat na výsledek řízení o hromadné žalobě, aniž by hrozila ztráta jejich práv). Spotřebitelé mohou zapsat své nároky do registru žalob bezplatně. Deklaratorní rozsudek (ohledně hlavních faktických a právních otázek) je pro podnik i spotřebitele zapsané v registru závazný. Po vynesení deklaratorního rozsudku ve prospěch spotřebitelů bude podnik pravděpodobně ochoten vyplatit odškodnění dobrovolně. Pokud podnik neposkytne odškodnění dobrovolně, mohou spotřebitelé zapsaní v registru žalob vymáhat své nároky soudní nebo mimosoudní cestou na základě deklaratorního rozsudku.

b. Zákon o správních přestupcích

Podle zákona o správních přestupcích (*Gesetz über Ordnungswidrigkeiten*) lze podnikům uložit pokuty až do výše 10 milionů EUR, pokud se například člen vedení podniku dopustí trestného činu. To platí i pro porušování lidských práv v souvislosti s podnikáním. Vyšší pokutu lze uložit v případě, má-li tato pokuta odejmout také hospodářskou výhodu, kterou dotýčný podnik v důsledku trestného činu získal.

Koaliční smlouva německé vlády na 19. legislativní období obsahuje ustanovení o reformě právních předpisů upravujících postihy uložené podnikům. Realizace je v přípravné fázi.

2. Existují zvláštní pravidla pro hrubé porušování lidských práv? Vztahují se tato pravidla na trestné činy proti životnímu prostředí nebo závažné pracovní vykořisťování?

Německé právní předpisy o mimosmluvní odpovědnosti neobsahují zvláštní pravidla týkající se hrubého porušování lidských práv. Pokud však hrubé porušování lidských práv poruší zákonem chráněné individuální právo, může se uplatnit obecná mimosmluvní odpovědnost. Například podle § 823 odst. 1 občanského zákoníku (*Bürgerliches Gesetzbuch*) musí osoba, která úmyslně či z nedbalosti způsobí jiné osobě újmu na životě nebo tělesnou újmu, újmu na zdraví, svobodě, majetku či jiném právu, poskytnout odškodnění. V případě způsobení újmy na životě nebo tělesné újmy, újmy na zdraví, svobodě, majetku či jiném právu nese odpovědnost nejen osoba, která újmu přímo způsobila, nýbrž také každý, kdo nepřijal nezbytná a přiměřená opatření k odvrácení újmy způsobené třetím stranám, pakliže tato osoba vytvořila zdroj rizika (*Verkehrssicherungspflicht*).

V oblasti soukromého práva týkajícího se odpovědnosti za životní prostředí jsou mimoto v případě porušení zákonem chráněných práv jednotlivců stanoveny zvláštní případy odpovědnosti za ohrožení, například § 1 a násl. zákona o odpovědnosti za životní prostředí (*Umwelthaftungsgesetz*), § 25 a násl. zákona o atomové energii (*Atomgesetz*), § 32 a násl. zákona o genetickém inženýrství (*Gentechnikgesetz*) a § 89 zákona o vodním hospodářství (*Wasserhaushaltsgesetz*).

Z hlediska trestního práva se na hrubé porušování základních práv vztahují rovněž obecné trestné činy. Závažné formy pracovního vykořisťování lze potrestat například podle § 233 trestního zákoníku (*Strafgesetzbuch* – StGB) (obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování).

K zachování důstojných životních podmínek, zejména pro budoucí generace, je životní prostředí chráněno také podle trestního práva. V tomto ohledu zahrnují ustanovení trestního zákoníku (§ 324 a násl. StGB) jakožto základní trestní právo (*Kernstrafrecht*) v Německu komplexní ochranu vod, ovzduší a půdy coby nezbytných prvků životního prostředí. Tuto základní ochranu doplňují různá ustanovení sekundárního trestního práva (*Nebenstrafrecht*), která zajišťují rovněž ochranu rostlin a živočichů. Zároveň se přihlíží k rozsáhlým požadavkům práva EU s cílem zajistit ochranu životního prostředí jako přeshraniční úkol.

3. Jsem obětí porušování lidských práv způsobeného činností evropské nadnárodní korporace, k němuž došlo mimo Evropskou unii. Mohu se obrátit na soudy ve vaší zemi, pokud nejsem občanem EU nebo nežiji v EU? Jaké jsou podmínky pro žalobu na porušování mých práv? Kde mohu nalézt další informace?

Každý, kdo se domnívá, že jeho práva byla porušena jednáním německého podniku, může na tento podnik podat žalobu německým civilním soudům. Příslušným soudem je v zásadě soud, v jehož soudním obvodu má žalovaný podnik sídlo. Sídlem podniku je sídlo určené v jeho stanovách, místo, kde se

nachází jeho ústředí, nebo hlavní místo podnikání. Tato mezinárodní příslušnost německých soudů je odvozena od nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění) (nařízení Brusel I). Další informace o tomto nařízení jsou k dispozici [zde](#).

Pokud se sídlo žalovaného podniku nenachází v Evropské unii nebo ve smluvním státě Luganské úmluvy ze dne 30. října 2007 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, může mezinárodní příslušnost německých soudů vyplývat z německých předpisů týkajících se občanskoprávního řízení, zejména občanského soudního řádu (*Zivilprozessordnung*, dále jen „OSŘ“). Například podle § 32 OSŘ lze věc postoupit německému soudu, pokud byl civilní delikt spáchán alespoň částečně v Německu. Má se za to, že ke spáchání činu došlo v místě, kde jednala osoba, jež škodu způsobila (*Handlungsort*), i v místě, kde došlo k porušení zákonem chráněného práva poškozené osoby (*Erfolgsort*).

Tato příslušnost se použije i v případě žalob podaných osobami, které nejsou občany EU a nežijí v Evropské unii.

Rozhodný vnitrostátní právní řád pro nároky plynoucí z civilních deliktů určuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (nařízení Řím II). Toto nařízení stanoví, že obvykle je rozhodným právem právo země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla k vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo kterých zemích se projeví nepřímé následky této skutečnosti (čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II). Další informace o rozhodném právu jsou k dispozici [zde](#).

Další informace jsou k dispozici [zde](#).

4. Může úřad veřejného ochránce práv, orgán pro rovné zacházení nebo národní instituce pro lidská práva podpořit oběti porušování lidských práv v souvislosti s podnikáním, které spáchala evropská nadnárodní korporace mimo Evropskou unii? Mohu se obrátit na soudy ve vaší zemi, pokud nejsem občanem EU nebo nežiji v EU? Existují ve vaší zemi další veřejné útvary (jako např. inspektorát práce nebo životního prostředí), které mohou prošetřit můj případ? Kde mohu nalézt informace o svých právech?

Jako mimosoudní orgán pro vyřizování stížností jedná německé národní kontaktní místo pro pokyny OECD pro nadnárodní společnosti. Národní kontaktní místo je zřízeno při Spolkovém ministerstvu hospodářství a energetiky a jeho úkolem je zvyšovat informovanost o pokynech OECD a prosazovat jejich účinné uplatňování. Stížnost na možné porušování pokynů OECD ze strany nadnárodní společnosti může národnímu kontaktnímu místu podat každý, kdo může věrohodně prokázat oprávněný zájem. Národní kontaktní místo obdržené stížnosti posoudí, a pokud jsou uznány, nabídne dotčeným stranám podporu ve formě smířčích nebo mediačního řízení s cílem pomoci jim dospět k dohodě ohledně sporných záležitostí. Národní kontaktní místo je příslušné mimo jiné pro stížnosti týkající se nedostatečného dodržování lidských práv a nedostatečného zohlednění lidských práv při výkonu náležité péče ze strany podniku, jak je stanoveno v pokynech OECD. Revidované znění pokynů OECD z roku 2011, které obsahuje zvláštní doporučení ohledně dodržování lidských práv ze strany podniků, se výslovně zakládá na obecných zásadách OSN v oblasti podnikání a lidských práv.

Národní kontaktní místo koordinuje své činnosti a rozhodnutí po konzultaci s meziministerským výborem pro pokyny OECD. V tomto výboru je zastoupeno sedm dalších spolkových ministerstev. Další fórum pro výměnu poskytuje pracovní skupina pro pokyny OECD. K členům pracovní skupiny patří kromě zástupců všech spolkových ministerstev v meziministerském výboru pro pokyny OECD také zástupci hospodářských sdružení, odborů a nevládních organizací.

Další informace o postupu vyřizování stížností u národního kontaktního místa (včetně informací o obdržených stížnostech a přijatých opatřeních) jsou k dispozici na internetu na internetových stránkách německého národního kontaktního místa, které jsou k dispozici [here](#).

5. Ukládá vaše země evropským nadnárodním korporacím povinnost zřídit mechanismus pro vyřizování stížností nebo mediační služby pro porušování způsobené jejich podnikatelskou činností? Platí tato povinnost rovněž pro porušování, k němuž došlo mimo Evropskou unii? Kdo odpovídá za monitorování těchto aktivit ve vaší zemi? Jsou k dispozici veřejné zprávy s informacemi o fungování uvedeného systému?

V „Národním akčním plánu pro podnikání a lidská práva na období 2016–2020“ (dále jen „NAP“) spolková vláda uvedla, že se očekává, že všechny podniky do svých podnikatelských činností v Německu i po celém světě, tj. i mimo EU, patřičně začlení postupy náležité péče v oblasti lidských práv. Toto očekávání nepředstavuje právní předpis. NAP definuje náležitou péči v oblasti lidských práv na základě pěti hlavních prvků, přičemž jedním z nich je zřízení mechanismu pro vyřizování stížností ze strany podniků.

V této souvislosti se v NAP zdůrazňuje důležitá úloha, kterou mohou hrát nevládní mechanismy pro vyřizování stížností, a podniky jsou vybízeny k účasti na zřizování takovýchto mechanismů. NAP ukládá řadu požadavků týkajících se zřízení a fungování nevládních mechanismů pro vyřizování stížností. Mechanismus pro vyřizování stížností by měl být například strukturován různě podle cílových skupin. Při zřizování nových mechanismů a využívání stávajících mechanismů je třeba dbát na to, aby bylo zajištěno, že zaručují spravedlivý, vyvážený a předvídatelný postup, který je dostupný pro všechny potenciálně dotčené osoby. Tento postup by měl zajišťovat co největší transparentnost vůči dotčeným stranám a měl by být v souladu s mezinárodními standardy lidských práv. Řada německých podniků již zřídila interní nebo odvětvové mechanismy pro vyřizování stížností s cílem umožnit svým zaměstnancům i osobám mimo podnik podat stížnost na porušování lidských práv.

Spolková vláda kontroluje stav uplatňování náležité péče v oblasti lidských práv ze strany podniků prostřednictvím průzkumu prováděného každoročně v období od roku 2018 do roku 2020 v souladu s vědeckými standardy. Průzkum poskytne empirické poznatky ohledně toho, zda podniky s více než 500 zaměstnanci zřídily mechanismy pro vyřizování stížností a zda tyto mechanismy plní svou funkci. Výsledky monitorování NAP jsou důležité rovněž pro diskuse spolkové vlády o následných opatřeních přijatých v návaznosti na stávající NAP. Pokud z monitorování NAP vyplývá, že požadavky ve vztahu k náležité péči splňuje méně než 50% dotčených podniků, uvádí spolková vláda v souladu s NAP další kroky, včetně legislativních opatření. Koaliční smlouva stávající spolkové vlády rovněž stanoví, že na základě výsledku komplexního a účinného přezkumu NAP může spolková vláda přijmout legislativní opatření a podpořit nařízení na úrovni EU.

Členové mnohostranného partnerství pro udržitelné textilie (Bündnis für nachhaltige Textilien) přikládají velký význam zajištění účinných mechanismů pro vyřizování stížností v globálních hodnotových a dodavatelských řetězcích. Z tohoto důvodu si v rámci odborné skupiny pro mechanismy pro vyřizování stížností vyměňují jednotliví členové informace a příklady osvědčených postupů. Partnerství pro udržitelné textilie navázalo také spolupráci s nadací Fair Wear Foundation, která působí v oblasti mechanismů pro vyřizování stížností v sedmi zemích vyrábějících textil.

Německá rozvojová spolupráce podporuje v současnosti projekty k zlepšení pracovních podmínek v textilním odvětví v Bangladéši, Barmě/Myanmaru a Pákistánu. K činnostem v rámci projektů patří také vypracování a provedení strategií týkajících se účinných mechanismů pro vyřizování stížností.

V rámci koncepce Spolkového ministerstva pro hospodářskou spolupráci a rozvoj v oblasti lidských práv zavedly mechanismy pro vyřizování stížností vládní organizace provádějící německé iniciativy týkající se rozvojové spolupráce: Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH (GIZ) jakožto státní podnik a KfW Entwicklungsbank jakožto podpůrná banka a veřejnoprávní instituce zavedly mechanismy pro vyřizování stížností v oblasti lidských práv v roce 2013. V roce 2017 je následovaly dva spolkové vrchní úřady: Spolkový ústav pro geovědy a přírodní zdroje (Bundesanstalt für Geowissenschaften und Rohstoffe – BGR) a národní metrologický institut (Physikalisch-Technische Bundesanstalt – PTB).

Mechanismy pro vyřizování stížností jsou veřejně dostupné a zabývají se také stížnostmi na činnosti mimo Evropskou unii. Na žádost poskytují GIZ, KfW, BGF a PTB ministerstvu informace o obdržených stížnostech.

Vlastní mechanismus pro vyřizování stížností zřídila v roce 2014 rovněž Deutsche Investitions- und Entwicklungsgesellschaft mbH (DEG), dceřiná společnost KfW.

V Německu jsou dostupné tyto mimosoudní mechanismy řešení sporů (pokud jde o řízení u národního kontaktního místa pro pokyny OECD pro nadnárodní společnosti, viz otázka č. 4):

V mediačním řízení je třetí strana přizvána výhradně k urovnání sporu; nemá žádné rozhodovací pravomoci. Mediace je snadno dostupný způsob řešení sporů, který není v zásadě spojen s žádnou konkrétní oblastí. Lze jej tudíž použít ve všech oblastech, v nichž může vzniknout spor.

Německo nabízí rovněž možnost řešení sporů, kdy třetí strana předloží účastníkům (nezávazný) návrh rozhodnutí. Zvláštní formu řešení sporů vyplývajících ze spotřebitelských smluv upravuje zákon o alternativním řešení sporů ve spotřebitelských věcech (*Gesetz über die alternative Streitbeilegung in Verbrauchersachen* – VSBG). Tento zákon poskytuje spotřebitelům vhodný a bezplatný způsob řešení sporů; podnikům poskytuje rovněž mechanismus pro vyřizování stížností spotřebitelů způsobem, který zlepšuje jejich imidž a pomáhá zabránit soudním sporům.

Je také možné využít (mimosoudní) rozhodčí řízení, pokud se na tom strany dohodnou.

Další informace o možnostech mediace jsou k dispozici [zde](#).

6. Mám zvláštní práva, jsem-li zranitelná oběť usilující o nápravu za porušování lidských práv v souvislosti s podnikáním? Mám přístup k právní pomoci a za jakých podmínek? Jaké výdaje tato právní pomoc pokryje? Mám přístup k právní pomoci za stejných podmínek, pokud nejsem občanem EU nebo nežiji v EU?

Německé občanské právo procesní obsahuje různé mechanismy k usnadnění přístupu k německým civilním soudům. Žalobci mohou požádat o právní pomoc například tehdy, nemohou-li si dovolit uhradit náklady soudního řízení (§ 114 a násl. OSŘ). Po posouzení osobní a finanční situace žalobce a vyhlídek na úspěch v dané věci jsou soudní výlohy a odměny právních zástupců uhrazeny v plné výši nebo částečně podle potřeby žalobce, pakliže se žaloba nejeví jako šikanózní. Zahraniční fyzické osoby mohou o právní pomoc požádat v případě soudního řízení v Německu. Právnícké osoby se sídlem v EU – např. sdružení poskytující pomoc obětem – mohou obdržet právní pomoc za podmínek stanovených v německém občanském soudním řádu. Směrnice 2002/8/ES má zlepšit přístup ke spravedlnosti v případě přeshraničních sporů tím, že stanoví minimální společná pravidla týkající se právní pomoci v případě takovýchto sporů.

Poslední aktualizace: 28/07/2020

Originální verzi stránky (v jazyce příslušného členského státu) provozuje daný členský stát. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. Evropská komise vylučuje jakoukoli odpovědnost za jakékoli informace nebo údaje obsažené nebo uvedené v tomto dokumentu. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.